

ԻՐԱՔԻ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆ ԱՄՆ 2008Թ. ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱՆ ՄՐՅԱՊԱՅՔԱՐՈՒՄ

Ս. Գրիգորյան

Իրաքի պատերազմը 2008թ. ԱՄՆ նախագահական մրցապայքարում ամենաթեժ ու հակասական հարցերից է: Վերջնափուլում պայքարող դեմոկրատ թեկնածու Բարաք Օբամայի և հանրապետական Ջոն ՄակՔեյնի տարաձայնություններն ու հակադիր մոտեցումներն այս խնդրի շուրջ բավական լարվածություն ու հետաքրքրություն են ստեղծում ընտրապայքարում:

Խնդրի ներկայացումը թեկնածուների կողմից

Եթե 2002թ. Արիզոնայի սենատոր Ջ. ՄակՔեյնը քվեարկել էր Իրաքում պատերազմ սկսելու օգտին՝ պատճառաբանելով, թե Սադամ Հուսեյնը «առաջին կարգի սպառնալիք է», ապա Իլլինոյի սենատոր Բ. Օբաման կտրականապես դեմ էր իրաքյան պատերազմին՝ պնդելով, որ Սադամից ազատվելու համար պատերազմ անհրաժեշտ չէ: Ավելին, ՄակՔեյնը մշտապես քննադատում էր Բուշի վարչակազմը՝ Իրաք բավարար չափով ռազմական ուժ չուղարկելու պատճառով: 2007թ. նա պաշտպանեց Իրաք հավելյալ զորք ուղարկելու նախագիծը և դեռևս շարունակում է պնդել, որ ամերիկյան զորքերն Իրաքում պետք է մնան մինչև իրական հաղթանակ:

Իրաքյան պատերազմի մշտական քննադատ Օբաման բացառում է ռազմական ճանապարհը Իրաքում որևէ հարց լուծելու համար: «Զորքերը պետք է դուրս բերել ոչ թե վեց ամսից կամ մեկ տարուց, այլ հիմա», - հայտարարում էր Օբաման⁴¹:

Փորձենք մանրամասնել՝ ինչ է իրաքյան պատերազմը, որոնք են դրա հետևանքները, արդյունքներն ու լուծումներն ըստ երկու թեկնածուների:

Բարաք Օբամա

Բ. Օբամայի համոզմամբ, իրաքյան պատերազմը որևէ դրական արդյունքի չի հանգեցրել: Նա իր հոետորության մեջ պարբերաբար կրկնում է, որ այդ պատերազմի հիմքում ոչ թե իրական պատճառներ են, այլ քաղաքական գործիչների հավակնությունները:

Իրաքի հարցում նա մեղադրում է ոչ միայն Բուշի անձնակազմին, այլև ԱՄՆ-ի կոնգրեսին, այդ թվում՝ իր կուսակիցներին, ովքեր 2003թ. քվեարկել են պատերազմի օգտին: Մինչդեռ, Օբամայի պնդմամբ, Ազգային հետախուզական գնահատման զեկույցն Իրաքի մասին ընդհանրապես համոզիչ չի եղել՝ լի չափազանցված ու կեղծ տվյալներով:

Պատերազմի հետևանքներն, ըստ Օբամայի, ակնհայտ են: Նախ՝ այն թուլացրել ու անարդյունավետ է դարձրել պայքարն ալ-Կաիդայի ու տալիբների դեմ: Ամերիկացիների

⁴¹ Տե՛ս Բարաք Օբամայի ելույթն Իլլինոյում, 2006թ., նոյեմբերի 20:

ձախողված քաղաքականությունը հնարավորություն է տվել ալ-Կաիդային համայրել իր ուժերը, իսկ նրա ղեկավարությունն անվտանգություն է վայելում Պակիստանում՝ Իրաքից հազարավոր մղոններ հեռու:

Օբամայի կարծիքով, սա պատերազմ է մի երկրի դեմ, որն իրական վտանգ չէր ներկայացնում և կապ չուներ 9/11-ի հետ: Մինչդեռ այդ պատերազմում զոհվել է 4.000 ամերիկացի, ծախսվել մոտ 1 տրիլիոն դոլար, այն դեպքում, երբ նախապես հայտարարվել էր, թե պատերազմը կարժենա 50-60 մլրդ դոլար:

Պատերազմը համարձակ է դարձրել Իրանին, որը լուրջ մարտահրավերներ է նետում Մերձավոր Արևելքում Ամերիկայի շահերին՝ զարգացնելով իր միջուկային ծրագիրն ու սպառնալով ԱՄՆ-ի դաշնակից Իսրայելին:

Խոստացված «Նոր Մերձավոր Արևելքը» դեռևս հեռու է իրականությունից, քանի դեռ Համասն իշխում է Գազայում, իսկ Սադր քաղաքում ծածանվում են Հիզբուլլահի դրոշները:

Իրաքի պատերազմը համարձակ է դարձրել նաև Հյուսիսային Կորեային, որը նոր միջուկային զենք ստեղծեց և 2006-ին նույնիսկ փորձարկեց այն:

Այս պատերազմն ուղղակիորեն հարվածել է ԱՄՆ-ի քաղաքացու շահերին: Երբ ԱՄՆ-ի քաղաքացին 4 անգամ ավելի է վճարում՝ իր մեքենան լիցքավորելու, նա վճարում է Իրաքի պատերազմի համար: ԱՄՆ-ի հասարակությունը վճարում է Իրաքի պատերազմի համար, երբ Ազգային զվարդիան օգնության չի հասնում Լուիզիանայի փոթորկի կամ Արևմտյան Վիրջինիայի ջրհեղեղի ժամանակ:

Իրաքի պատերազմում ծախսվող ամսական մոտ 10 մլրդ դոլարը կարող էր օգտագործվել՝ հոգալու 450.000 ամերիկացու առողջական կարիքները, վարձելու 30.000 տարրական դպրոցի ուսուցիչ, քոլեջը հասանելի դարձնելու մոտ 300.000 ուսանողի համար:

Այս ամենի պատճառով ոչ միայն ամերիկացիները, այլև աշխարհը կորցրել է վստահությունն ԱՄՆ-ի նկատմամբ⁴²:

2007թ. Իրաք հավելյալ 21.500 զորք ուղարկելը նպատակ ուներ հաշտեցնել Իրաքի քաղաքական առաջնորդներին և կայունություն հաստատել, ինչը, Օբամայի պնդմամբ, տեղի չի ունեցել մինչ օրս: Իրաքի առաջնորդները դեռևս ի վիճակի չեն քաղաքական կայունություն հաստատել երկրում, արդյունավետ օգտագործել նավթադոլարները: Իսկ եթե բռնություններն ու ընդվզումները կրճատվել են, ապա միայն 2006թ. համեմատ:

Անարդյունավետ են գործում Իրաքի անվտանգության ուժերը, որոնք չեն կարողանում պահպանել զոնե այն, ինչ ձեռք են բերել ամերիկյան ուժերը: Ինչ վերաբերում է բռնությունների նվազմանն Անբարի մարզում, ինչը Բուշի վարչակազմի ու ՄակՔեյնի կողմից հաճախակի մեկնաբանվում է որպես մեծ հաջողություն, ապա դա ոչ թե զորքերն ավելացնելու, այլ Իրաքի սուննի ցեղերի ու ամերիկյան ուժերի միջև

⁴² Տե՛ս Օբամայի ելույթը Չարլսթոունում. 2008թ. մարտի 20:

բանակցության արդյունքն է: Մա ակնհայտորեն ցույց է տալիս, որ լուծումներն Իրաքում ոչ թե ռազմական են, այլ քաղաքական:

Ի՞նչ է առաջարկում Բարաք Օբաման:

ԱՄՆ-ի նախագահ դառնալու դեպքում Օբաման անմիջապես սկսելու է ամերիկյան զորքերի դուսբերումն Իրաքից: Դա կատարվելու է 16 ամսվա ընթացքում և ավարտին է հասցվելու 2010թ. ամռանը: Ուժերը նախ կտեղափոխվեն անվտանգ, ապա՝ անկայուն վայրերից:

Իրաքում կլինի ամերիկյան ուժերի որոշակի ներկայություն՝ սահմանափակ առաքելություններով՝ հետապնդելու ալ-Կաիդայի դեռևս ակտիվ ուժերին, պաշտպանելու ամերիկյան դիվանագիտական ու զինվորական անձնակազմը և, մինչև քաղաքական կայունության վերջնական հաստատումը, մարզելու Իրաքի անվտանգության ուժերը:

Ուժերի դուսբերմամբ միայն հնարավոր կլինի Իրաքի առաջնորդներին մղել քաղաքական հաշտության և նրանց պատասխանատու դարձնել երկրում կայունություն հաստատելու գործում:

Իրաքի պատերազմն ավարտելն անհրաժեշտ է Աֆղանստանում լիակատար պայքար մղելու համար: Օբամայի ծրագրի համաձայն՝ Աֆղանստան կուղարկվի մոտ 9000 հավելյալ զորք՝ օժանդակելու ՆԱՏՕ-ի ուժերին:

Օբաման Իրաքի վերաբերյալ իր գրեթե բոլոր ելույթներում համոզում է, որ ԱՄՆ-ի համար թիվ մեկ խնդիրը ոչ թե Իրաքն է, այլ Պակիստանն ու Աֆղանստանը: Նա հայտարարում է, որ Եվրոպայի օգնությամբ կվերամշակի հակաահաբեկչական ռազմավարությունը՝ ավելի կենտրոնանալով Աֆղանստանում ու Պակիստանում ալ-Կաիդայի ուժերը ոչնչացնելու, քան իրաքյան պատերազմի վրա:

Այնուհետև Օբաման ձեռնամուխ է լինելու Իրաքում ազգային հաշտեցման գործին: ՄԱԿ-ի միջոցով ստեղծվելու է սահմանադրական մարմին, որը ներկայացուցիչներ է ընդգրկելու Իրաքի հասարակության տարբեր շերտերից՝ կառավարությունից և դրանից դուրս: Խնդիրն այն է, որ 2005թ. ընդունված սահմանադրությունը շի'ա-քուրդ համաձայնության արդյունք է և հաշվի չի առնում սուննիների շահերը: Նոր մարմինը գործելու է այնքան ժամանակ, քանի դեռ Իրաքում չեն լուծվել դաշնայնության, նավթակամուտների բաշխման և «ապաբա'ասավորման» հարցերը:

Հաջորդը Մերձավոր Արևելքում խնդիրների լուծումն է դիվանագիտական ուժով:

«Պետք է գործել անմիջական դիվանագիտությամբ՝ առանց նախապայմանների՝ ի տարբերություն Բուշ-Չեյնի դիվանագիտության՝ խոսել մեր բարեկամների հետ և արհամարհել մեր թշնամիներին: Բանեցնել իրական, ուղղակի և շարունակական դիվանագիտություն», - հայտարարում է Օբաման:

Օբաման միջնորդելու է քուրդ և թուրք առաջնորդների երկխոսությանը, ստիպելու է սուննիական երկրներին, ինչպիսին Սաուդյան Արաբիան է, օգտագործել իրենց ազդեցությունը Իրաքի սուննիներին հաշտության մղելու համար:

Ահաբեկչության դեմ պայքարելու համար Օբաման ստիպելու է Իրանին, Սաուդյան Արաբիային, Սիրիային կասեցնել մարտիկների, զենքի ու ֆինանսական ռեսուրսների հոսքը Իրաք: Օբաման կոշտ դիվանագիտություն է վարելու Սիրիայի ու Իրանի նկատմամբ՝ նրանց հղելով Իրաքի ներքին գործերին չմիջամտելու հստակ ուղերձը:

Մշակվելու է տարածաշրջանային երկարատև համագործակցության ռազմավարություն, որը ոչ միայն նպաստելու է Իրաքի կայունությանն ու տարածաշրջանային ինտեգրմանը, այլև կասեցնելու է հարևան երկրների հավակնություններն այդ երկրի նկատմամբ:

Հաջորդ հրատապ խնդիրն Իրաքի հումանիտար ճգնաժամի վերացումն է: Ներկայում ավելի քան 2 մլն իրաքցի սեփական երկրում չունի մշտական բնակություն, ավելի քան 2 մլն իրաքցի ապրում է Իրաքի սահմաններից դուրս, ամսական մահանում է մոտ 1000 իրաքցի, Բաղդադի փողոցներում մշտական են մահացու բախումները տարբեր խմբավորումների միջև: Այսինքն՝ հումանիտար ճգնաժամը, որն, ըստ նախագահ Բուշի, վրա է հասնելու ամերիկյան զորքերի դուրսբերումից հետո, գոյություն ունի այսօր:

Ճգնաժամը վերացնելու նպատակով ստեղծվելու է միջազգային խումբ, փախստականներին տրվելու է նվազագույնը 2 մլրդ դոլարի չափով ֆինանսական օգնություն: Օբաման միջնորդելու է, որ ՄԱԿ-ը, ԵՄ-ն, Արաբական երկրների լիգան ակտիվացնեն իրենց ջանքերն Իրաքին օժանդակելու հարցում:

ԱՄՆ-ի պետքարտուղարությունը խոստացել է 7000 իրաքցի փախստականների մուտքի թույլտվություն ԱՄՆ, սակայն երկիր է ներս թողել ընդամենը 190 փախստականի:

Կվերանայվի իրաքցիներին ապաստան տալու քաղաքականությունը: Կոալիցիոն գործընկերներ Մեծ Բրիտանիան, Ավստրալիան, Իտալիան, Իսպանիան, Նիդերլանդները, Դանիան և Ճապոնիան չնչին գործողություններ են կատարել՝ կասեցնելու հումանիտար ճգնաժամը, նրանք, ինչպես նաև ԱՄՆ-ի դաշնակիցներ Սաուդյան Արաբիան ու Քուվեյթը, պետք է շոշափելի ներդրում ունենան ճգնաժամը վերացնելու գործում⁴³:

Մրանք են Իրաքի խնդիրն առնչվող Օբամայի մոտեցումներն ու լուծումները, որոնք արմատապես տարբերվում են նույն խնդրի վերաբերյալ հանրապետական Ջոն ՄակՔեյնի դիրքորոշումներից:

⁴³ www.nytimes.com/2008/07/14/opinion/14obama.html

Չոն ՄակՔեյն

ՄակՔեյնը երբևէ կասկած չի հայտնել Իրաքի պատերազմի անհրաժեշտության վերաբերյալ:

Իսկ ձախողումներն, ըստ նրա, պայմանավորված են պատերազմական սխալ ռազմավարությամբ, մասնավորապես, Իրաքում գործերի ոչ բավարար քանակությամբ և համընդգրկուն ու պրագմատիկ պլանի բացակայությամբ:

Դեռ 2003թ.-ից ՄակՔեյնը պնդում էր, որ Իրաքում հաջողություն ունենալու համար պետք է այնտեղ ուղարկել մեծ քանակությամբ զորք, հակառակ դեպքում ԱՄՆ-ը «առճակատվելու է երկարատև լրջագույն խնդրի»:

Հաջորդ չորս տարվա ընթացքում ՄակՔեյնը մշտապես խոսում էր Իրաքում նոր ռազմավարություն սկսելու անհրաժեշտության մասին: «Իրաքում պետք է ավելացնել թե՛ ծովային, թե՛ հատուկ ուժերը՝ իրականացնելու հարձակողական գործողություններ: Մենք չենք կարող հասնել որևէ քաղաքական նպատակի, քանի դեռ Իրաքը շարունակում է մնալ վտանգավոր գոտի... Եվ պարզ ճշմարտությունն այն է, որ Իրաքում չունենք բավարար քանակությամբ զորք մեր ռազմական խնդիրները լուծելու համար»⁴⁴:

ՄակՔեյնն առաջիններից էր, որ ողջունեց 2007թ. 21.500 զորքի տեղափոխումն Իրաք:

2008թ. հունվարի 10-ին Wall Street Journal-ում ՄակՔեյնի ու նախկին դեմոկրատ Ջոզեֆ Լիբերմանի համատեղ հոդվածը՝ «The Surge Worked» («Զորքերի ավելացումը արդյունք տվեց») վերնագրով, արդարացնում է Իրաք հավելյալ զորք ուղարկելու քաղաքականությունը⁴⁵: Ըստ ՄակՔեյնի՝ նոր ռազմավարությունը տվել է շոշափելի արդյունքներ. 2007թ. հունվարից մինչև 2008թ. մարտ Իրաքում բռնությունները նվազել են 90%-ով, քաղաքացիական ու կռալիցիոն ուժերի մահացությունը կրճատվել է 70%-ով, տեղի է ունենում քաղաքական հաշտության գործընթաց, «Իրաքի զավակները»՝ մոտ 90 հազ. սուննի իրաքցիներ, և այլ շարժումներ պայքարում են ահաբեկչական խմբավորումների դեմ:

Առաջիկայում Իրաքում երկու կարևոր ընտրություններ են տեղի ունենալու՝ 2008թ. վերջին տեղական ինքակառավարման, իսկ 2009թ.-ին՝ ազգային կառավարության ընտրությունները: Ամերիկյան ուժերի համար, ՄակՔեյնի համոզմամբ, առաջնային է լինելու ազատ ու անվտանգ ընտրությունների ապահովումը:

Հաջորդ կարևորագույն խնդիրն Իրաքի տնտեսության վերականգնումն է, որն անվտանգության գլխավոր երաշխիքներից է:

Տարածաշրջանային անվտանգություն ստեղծելու նպատակով Սիրիան ու Իրանը պետք է ենթարկվեն միջազգային ուժեղ ճնշման, որպեսզի դադարեցնեն օժանդակությունն ահաբեկիչներին:

⁴⁴ Sen. John McCain, Remarks To Council On Foreign Relations, Washington, DC 11/5/03

⁴⁵ http://online.wsj.com/article/SB119992665423979631.html?mod=opinion_main_commentaries

ԱՄՆ-ի նախագահ ընտրվելու դեպքում, ՄակՔեյնն ամերիկյան ուժերն Իրաքից կաշխատի դուրս բերել մինչև 2013թ., սակայն դա կլինի միայն իրական հաջողության դեպքում: Հակառակ պարագայում ամերիկյան զորքերն այնտեղ կմնան այնքան ժամանակ, մինչև կհաստատվի վերջնական կայունություն:

«Խոստանալ ամերիկյան զորքերի դուրսբերում Իրաքից, հաշվի չառնելով դրա ողբերգական հետևանքները, մեր կենսական շահերը և Մերձավոր Արևելքի ապագան, մեծագույն անպատասխանատվություն է: Դա ղեկավարման ձախողում է», - հայտարարում է հանրապետական թեկնածուն⁴⁶:

Զորքերի դուրսբերման աննպատակահարմարությունն ապացուցելու համար ՄակՔեյնը հաճախ է բերում Բասրայի օրինակը: Պատերազմի սկզբում Իրաքի հարավը հսկվում էր բրիտանական ուժերի կողմից: Համապատասխան քանակի զորք չունենալու պատճառով Բասրայի անվտանգությունն աստիճանաբար վատթարացավ, բրիտանացիները նահանջեցին, և շիական զինված ուժերը իրենց ձեռքը վերցրին Բասրան: 2007թ. մարտին Իրաքի վարչապետ Նուրի Քամալ ալ-Մալիքին հարձակում կազմակերպեց Բասրայում, սակայն իրաքյան զինուժը կարճ ժամանակ անց ձախողեց մարտական գործողությունները: Ամերիկյան հատուկ նշանակության ուժերի և ռազմական փորձագետների ջանքերով Բասրայում վերականգնվեցին իրաքյան ուժերի դիրքերը, նրանց տրամադրվեցին օդուժ, ռազմական մանրամասն ինֆորմացիա և հետախուզական տվյալներ: Արդյունքում իրաքյան անվտանգության ուժերը Բասրայում անցան իշխանության և այժմ վերահսկում են քաղաքը: Օրինակը պարզ է՝ զորքերի շուտափույթ դուրսբերումը նպաստելու է բռնությունների ակտիվացմանը:

Սեպտեմբերի 4-ին հանրապետականների համագումարի ելույթում ՄակՔեյնն Իրաքի ապագայի վերաբերյալ հնչեցրեց հետևյալը. «ԱՄՆ-ի հաջորդ նախագահը պետք է հստակորեն ցույց տա, որ սատարում է ոչ թե առանձին գործիչների ու անձերի, այլ ամբողջական համակարգի: ԱՄՆ-ի կողմից տրվող ռազմական ու ֆինանսական օգնությունը պետք է ուղղված լինի միայն կառավարական արդյունավետ համակարգի ստեղծմանը»:

Ապա ՄակՔեյնը նշեց, թե որոշ տեղեկությունների համաձայն, Իրաքի կառավարությունը ճնշում է «Իրաքի զավակներին» և խոչընդոտում նրանց ինտեգրումն Իրաքի անվտանգության ուժերին: «Եթե Մալիքին շարունակի սատարել նման նեղ օրակարգ, ապա համապատասխանաբար պետք է սահմանափակվի մեր օժանդակությունը՝ ներառյալ տեխնիկական խորհրդատվությունն ու զենքի վաճառքը»:

ՄակՔեյնի համար Իրաքը հակահաբեկչական պայքարի կենտրոնական ճակատն է⁴⁷: Պարտվել Իրաքում կնշանակի հաղթանակ շնորհել իսլամիստական

⁴⁶ <http://www.johnmccain.com/Informing/Issues/FDEB03A7-30B0-4ECE-8E34-4C7EA83F11D8.htm>

⁴⁷ An Enduring Peace Built on Freedom Securing America's Future, John McCain, *Foreign Affairs*, November/December 2007

ուժերին և՛ Իրաքում, և՛ Աֆղանստանում ու Պակիստանում: Հաղթել Իրաքում նշանակում է զսպել Իրանին, Համասին ու Հիզբուլլահին:

Այսպիսով, ԱՄՆ-ի հաջորդ նախագահի խնդիրն, ըստ ՄակՔեյնի, պետք է լինի ոչ թե «իրաքյան պատերազմը ավարտելը, ինչպես ասում է Օբաման, այլ այդ պատերազմում հաղթելը»:

* * *

Երկու թեկնածուների դիրքորոշումներում էլ նկատելի է որոշակի «փոփոխականություն»:

Այսպես՝ 2007թ. փետրվարին, երբ Իրաքում բռնություններն իրենց գագաթնակետին էին հասել, Օբաման հայտարարում էր, որ նախագահ դառնալու դեպքում զորքերն Իրաքից դուրս է բերելու անմիջապես, քանի որ դրանք որևէ կերպ չեն նպաստում Իրաքում կայունության հաստատմանը:

Այսօր, երբ Իրաքում, չնայած բազմաթիվ չլուծված հարցերի, որոշակի կայունություն է հաստատվել, և հաճախ է խոսվում Իրաքում ամերիկյան ուժերի հրամանատար Դեյվիդ Փետրետուսի հաջողությունների մասին, Օբամայի հռետորությունը տեղին չի թվում:

Դեմոկրատ թեկնածուի վերջին ելույթներում զորքերի դուրսբերման ռազմավարության որոշակի քայլերի մասին չի խոսվում: Այս հարցում Օբամայի միակ խոսուն արտահայտությունը հետևյալն է. «Ելքն Իրաքից այնքան զգույշ պետք է լինի, որքան անզգույշ էր մուտքն այնտեղ»: Մա նշանակում է, որ Օբաման բոլոր դեպքերում կազմակերպելու է զորքերի փուլային ու աստիճանական դուրսբերում: Դա արտահայտվում է զորքերի դուրսբերման 16-ամսյա ծրագրում, որում, սակայն, Օբաման չի մանրամասնում ելքի ընթացքը:

Հաճախ տպավորությունն այն է, որ Օբաման խոստանում է այն, ինչ ընտրազանգվածը ցանկանում է լսել: Սակայն քարոզարշավի երկրորդ մակարդակում միայն խոստանալը բավարար չէ. կարևոր է խոսել նաև դրանք իրականացնելու ճանապարհների մասին: Հակառակ դեպքում վերացական ու նույնիսկ անհավատալի է, թե ինչպես է Օբաման հաշտեցնելու քուրդ և թուրք առաջնորդներին, ինչպես է օգտագործելու Մաուդյան Արաբիայի ազդեցությունը Իրաքի սուներիներին հաշտության մղելու համար կամ ինչպես է զսպելու Իրանի ազդեցության աճը Իրաքից հեռանալու դեպքում:

Իսկ ընտրազանգվածը ցանկանում է լսել հստակ ռազմավարության մասին: Դրա համար նախ՝ անհրաժեշտ է ներկայացնել հստակ ժամանակագրություն՝ ոչ միայն որպես օրացույց, այլև ռազմավարություն:

Օբամայի ռազմավարության մյուս կարևոր կետն է ցույց տալ, որ Իրաքից հեռանալ չի նշանակում հեռանալ Մերձավոր Արևելքից: Ավելին, Իրաքից դուրս գալը պետք է առավել արդյունավետ դարձնի տարածաշրջանային համագործակցությունը, ուժեղացնի ԱՄՆ-ի տարածաշրջանային դիրքերը:

Հանրապետական թիմն ակտիվորեն շահարկում է վերջին շրջանում Իրաքի համեմատաբար կայուն իրավիճակը, ինչը կարող է նրանց կողմը գրավել դեռևս չկողմնորոշված ընտրագանգվածին, հատկապես այն հատվածին, որը շատ հարցերում վստահում է Օբամային, սակայն Իրաքի ու ազգային անվտանգության հարցերում կասկածներ ունի:

Հանրապետական ՄակՔեյնը սկզբից նեթ դեմ է եղել զորքերի դուրսբերման համար որևէ ժամանակացույցի հաստատմանը: Մակայն եթե սկզբում նա ամերիկյան զորքերի առավել քան հիսունամյա ներկայությունը Գերմանիայում, Հարավային Կորեայում ու Ճապոնիայում հարմար մոդել էր համարում նաև Իրաքի համար, ապա վերջին ելույթներում հաճախ նշում է, որ որևէ մեկը չի ցանկանում Իրաքում մշտական ներկայություն հաստատել:

Սա, իհարկե, պայմանավորված է նաև իրաքյան կողմի դժգոհություններով, որոնք ավելի սրվեցին այս տարվա հուլիսին «ուժային համաձայնության կարգավիճակի» (SOFA) մասին Վաշինգթոնի ներկայացրած առաջարկով: Այն նախատեսում էր անորոշ ժամանակով ամերիկյան ուժերի ներկայություն Իրաքում: Առաջարկը չընդունվեց Իրաքի իշխանությունների կողմից, որոնք պնդում են զորքերի դուրսբերման վրա մինչև 2011թ.: Իսկ վերջին բանակցությունների արդյունքում Վաշինգթոնը հայտարարեց մինչև 2009թ. փետրվար Իրաքից 8000 զինվորի դուրսբերման մասին:

Հանրապետականների համագումարում հնչեցրած ելույթում ՄակՔեյնն ասաց, որ ԱՄՆ-ի հաջորդ նախագահը չպետք է ուղերձ հղի, ըստ որի, Իրաքում ամերիկյան զորքերի մշտական ներկայություն է անհրաժեշտ: Իրաքի առաջնորդների մեծ մասը ռազմական օգնություն է ցանկանում մի քանի տարով, բայց ոչ մշտական ներկայություն և ոչ ավելին, քան խորհրդատվական աջակցություն:

ՄակՔեյնի համար խիստ կարևոր է ցույց տալ, որ Իրաքում հնարավոր է իրական հաղթանակ, որը պետք է արտահայտվի ոչ միայն ռազմական, այլև Իրաքի ներքաղաքական վիճակի կայունությամբ, բոլորի շահերի ներկայացմամբ, ինչն, իհարկե, դժվար է շիաների մեծամասնության պայմաններում:

* * *

Ընտրապայքարի ընթացքում երկու թեկնածուներն էլ փոխադարձ մեղադրանք են հնչեցնում միմյանց նկատմամբ: ՄակՔեյնը Օբամային մեղադրում է իրաքյան պատերազմի արդյունքներն անտեսելու մեջ. «Օբաման խոսում է ամեն գնով զորքերը դուրս բերելու մասին, բայց ոչ երբեք հաղթելու»: Հանրապետական թեկնածուն իր մրցակցին համարում է դեռևս անպատրաստ, ոչ հասուն՝ գլխավոր հրամանատար դառնալու համար ⁴⁸:

⁴⁸ Տե՛ս Ջոն ՄակՔեյնի ելույթը Հանրապետականների ազգային համագումարում, 2008թ. սեպտեմբերի 4, Սենթ, Փոուլ Մինոսետա:

Ազգային անվտանգության հարցում Օբամային ուղղված մեղադրանքների պատասխանն այն է, որ Բուշն ու ՄակՔեյնն Իրաքում հաղթելու ռազմավարություն չունեն, ունեն միայն այնտեղ մնալու ռազմավարություն⁴⁹:

Մինչ ՄակՔեյնը բարձրահունչ պաթոսով խոսում է «իրական հաղթանակի» մասին, բարձրաձայնում, որ «Իրաքում չի կարելի պարտվել», Օբաման տալիս է հաղթանակի այլ մեկնաբանություն. Իրաքը կատարյալ վայր չի դառնալու, իսկ ԱՄՆ-ը չունի անսահմանափակ ռեսուրսներ՝ դրան հասնելու: ԱՄՆ-ը չի կարող ոչնչացնել ալ-Կաիդայի բոլոր հետևորդներին, ի սպառ չեզոքացնել Իրանի ազդեցությունը, ուստի հաղթանակը ոչ թե զինաթափ ու հանձնված թշնամին է, այլ Իրաքին այնպիսի կառավարություն թողնելը, որը պատասխանատվություն կստանձնի երկրի ապագայի համար, կկանխի բախումները տարբեր սեկտաների միջև, կհավաստիացնի, որ ալ-Կաիդան այլևս սպառնալիք չէ:

Եթե ՄակՔեյնն Օբամային մեղադրում է «պարտվողի» քաղաքականություն բանեցնելու մեջ, ապա Օբաման քննադատում է մրցակցին կեղծ հոետորության մեջ, որով հանրապետականը փորձում է արդարացնել իրաքյան ձախողված քաղաքականությունը:

Ազգային անվտանգությունն ու հակահաբեկչական պայքարը համարվում են Օբամայի «թույլ կետերը»: Օբաման պատերազմների չի մասնակցել՝ ի տարբերություն այս ասպարեզում բազմափորձ ՄակՔեյնի, Իրաք այցելել է երկու անգամ, մինչդեռ նրա մրցակիցը՝ ութ անգամ:

Սակայն դեմոկրատ թեկնածուն սրան հակադրում է Աֆղանստանի ու Պակիստանի վերաբերյալ իր ծրագրերը՝ պնդելով, որ ԱՄՆ-ի ազգային անվտանգությանն առաջին հերթին սպառնում է իրավիճակն Աֆղանստանում ու Պակիստանում: Նա հայտարարում է. «Ես վերջ կտամ այս պատերազմին պատասխանատու կերպով և ավարտին կհասցնեմ պայքարն ալ-Կաիդայի ու Աֆղանստանի դեմ: Մենք Ռուզվելտի կուսակցությունն ենք, մենք Քենեդիի կուսակցությունն ենք: Ուրեմն՝ ինձ մի՛ ասեք, թե դեմոկրատները չեն պաշտպանելու այս երկիրը, թե դեմոկրատներն անվտանգություն չեն ապահովելու: Որպես գլխավոր հրամանատար՝ ես երբեք չեմ երկմտելու այս պետությունը պաշտպանելու գործում»⁵⁰: Օբաման բազմիցս նշել է, որ Իրաքի պատերազմին դեմ լինել չի նշանակում դեմ լինել բոլոր պատերազմներին կամ հարկ եղած դեպքում ռազմական ուժի կիրառմանը:

Չնայած ՄակՔեյնը միշտ փորձում է ներկայացնել իրեն որպես բարեփոխիչ և այլախոհ, այդուհանդերձ երկու թեկնածուներից Օբաման է ընկալվում որպես «փոփոխություններ» բերող:

⁴⁹ Տե՛ս Բ. Օբամայի ելույթը Վաշինգթոնում, 2008թ., հուլիսի 15:

⁵⁰ Տե՛ս Բ. Օբամայի ելույթը Դեմոկրատների ազգային համագումարում, 2008թ., օգոստոսի 29, Կոլորադո, Դենվեր:

Մակայն դրանում հաջողության հասնելու համար Օբաման ավելի շատ պետք է խոսի ոչ թե անցյալի, այլ ապագայի մասին, ոչ թե իրաքյան պատերազմի սխալների, այլ այն ճանապարհների մասին, որոնցով նա կհասնի պատերազմի ցանկալի ավարտին: Իրաքի հարցում սա է, հավանաբար, ընտրողի հիմնական պահանջն Օբամայից:

Իրաքի խնդիրը մի քանի անգամ բարդանում է Իրանի խնդրի ֆոնին: Եթե ՄակՔեյնը համոզված է, որ Իրաքից զորքերի դուրսբերումը նոր առիթ է տալու Իրանին՝ ազդեցությունը տարածաշրջանում տարածելու, ապա Օբաման կարծում է, որ Իրաքում ամերիկացիների անհաջող ներկայությունն է, որ Իրանին գործելու հնարավարություններ է տալիս:

Ամերիկյան զորքերի դուրսբերումը կարող է նպաստել Իրաքում Իրանի ազդեցության աճին ու ակտիվ ներկայությանը: Դա իր հերթին կարող է սրել հարաբերություններն Իրանի ու Մաուդյան Արաբիայի միջև: Այդ դեպքում ԱՄՆ-ն առճակատվում է այն հարցին, թե ինչպես պետք է սատարել Մաուդյան Արաբիային: Այդ երկրում զորքեր տեղակայելը ցանկալի չէ ԱՄՆ-ի ու Մաուդյան Արաբիայի համար: Մակայն առավել անցանկալի է Իրանի գերակայության հաստատումն Արաբական թերակղզում:

Հարցի լրջությունը պատկերացնում են երկու թեկնածուներն էլ, և կա այն քողարկված գիտակցությունը, որ Իրաքից դուրս գալն այնքան դժվար է, որքան այնտեղ մնալը: Երկու պարագայում էլ անցանկալի զարգացումներն անխուսափելի կարող են լինել:

Իրաքում չեն բացառվում կտրուկ շրջադարձերը, որոնք անկասկած հանգեցնելու են հարցի վերաբերյալ դիրքորոշումների փոփոխմանը: Այն, ինչ խոստացվում է այսօր՝ ընտրություններից առաջ, հետագայում կարող է ընդհանրապես չհամապատասխանել աշխարհաքաղաքական պայմաններին: Այդ դեպքում, նոր զարգացումների ու հանգամանքների ֆոնին, հաջորդ ընտրապայքարի ընթացքում թեկնածուն կխոստանա այն, ինչը կնպաստի նրա վերընտրվելուն: